

NA ORLOVSKIM KRILIMA
PROPOVIJEDI NA TEMU PRVOGA MISNOG ČITANJA

Franjo Carev, OFM

Franjevačka visoka bogoslovija Makarska

UDK 22.06

Pregledni članak

NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODNJEGA

Uskrsnu od mrtvih

(Dj 10,34a.37-43)

U Vesminsterskoj katedrali u Londonu nalazi se grob njemačkog skladatelja Georga Friedricha Händela (+1759.). Grobni spomenik pokazuje skladatelja s perom u ruci, sagnuta nad prvim riječima i glazbom voljene arije njegova "Mesije": *Znam da Otkupitelj moj živi*. Jedne večeri za vrijeme svoga boravka u Londonu našao je libreto svoga prijatelja Charlesa Jennesa koji je trebalo obraditi. Odnosio se na otkupljenje. Händel je zapalio svjetiljku i gušćjim perom počeo ispisivati stranice. Napisao je 275 stranica nota, a zatim shrvan i iscrpljen pao na krevet. Bio je uglazbljen oratorij "Mesija" u pet dijelova: došašće, rođenje Mesije, muka, uskrsnuće, vječna slava.

Dok je skladao svoj oratorij, priznao je svome sluzi koji je opazio kako umjetniku teku suze niz obraze: "Čini mi se da sam imao viđenje: raj i Boga osobno." Kad se u Londonu prvi put izvodio glasoviti "Aleluja" iz ovoga oratorija, kralj Juraj II. digao se na noge i tako ostao do kraja izvođenja. Isto će kasnije učiniti i glazbenik Joseph Haydn.

Nama su vjernicima pune zvučnosti i riječi što ih je sv. Petar apostol u više navrata upotrijebio u djelima apostolskim. On kao da raznolikim bojama riše lik svoga Otkupitelja; taj lik on neprestance popunja i dotjeruje.

U kući stotnika u Cezareji Primorskoj izjavio je svečano: "Vi znate što se dogodilo po cijeloj Judeji, počevši s Galilejom, poslije krštenja koje je propovijedao Ivan" (Dj 10,37). Isusa iz Nazareta, kazat će nadalje isti Apostol, Bog je pomazao Duhom Svetim i snagom. Isus je prošao zemljom čineći samo dobro (euergetón). On je ozdravljao sve koje davao bijaše tlačio, jer Bog bijaše s njim (r.38). Isus je uistinu Krist, Božji Pomazanik, kako davno proreče Izaija prorok (*hrizo* = pomazujem). Luka će potanje donijeti to proroštvo (Lk 4,18).

Neki su vladari, kao npr. Ptolomej Filadelf II. od naroda bili nazivani "zlotvorima" (kakergétes), iako su sami sebe nazivali dobrotovrima (eurgétes). Za razliku od njih, Isus Krist je uistinu bio pravi "dobrotvor": liječio je dušu i tijelo.

U ovom se opisu opaža mekana Lukina ruka: Isus je ozdravljao sve koje bijaše tlačio sotona. Luka, pisac Djela apostolskih, kao liječnik i sâm se susretao s raznim vrstama bolesnika.

Petar je s ostalim apostolima bio svjedok svega onoga što je Isus učinio u židovskoj zemlji i u Jeruzalemu. To je onaj koga su Židovi nastojali maknuti. I stvarno su ga maknuli "objesivši ga na drvo" (r.39).

Kršćanska vjera kasnijih stoljeća počivat će na tim svjedočanstvima. Propovijed o propetom i uskrsnom Gospodinu tvorit će srž poruke spasa. Spoj tih, teško zamislivih istina, apostoli su jasno i glasno navješćivali kamo god su došli. Najprije će ta poruka biti navješćivana židovskom narodu sasvim otvoreno i jasno. Jedino vjerom u propetoga i uskrsloga Isusa, uz osobno kajanje, ljudi - bili oni židovskog ili poganskog podrijetla -, mogu postići oproštenje grijeha.

Isusovom smrću i uskrsnućem uspostavljen je novi odnos između čovjeka i Gospodina Boga. Svanuo je novi dan. Nastalo je novo otvaranje stvora prema svome Stvoritelju.

Petar ističe još jednu važnu istinu: Bog je Isusa, koga su Židovi razapeli i odbacili, postavio za Suca živih i mrtvih. Napomenuo je da oni koji ga za svoga zemaljskog života budu priznali svojim Gospodinom, neće biti osuđeni. U njegovu imenu svi se ljudi mogu spasiti. Isus Krist je ne samo sudac nego i osloboditelj iz tame grijeha. Tako su ga oduvijek

ocrtavali proroci (usp. Lk 24,27). Oslobođenje od ropstva, o kojem govori Izaija, Luka će primijeniti na oslobođenje od grijeha (usp. Lk 61,1; 4,8; Dj 26,18).

Isus Krist nije neki nacionalni junak, nego je on kao Mesija/Pomazanik vladar ljudskih srdaca i sudac svijeta. On zadire u nutrinu duše da tu započne pravo oslobođenje. Onako kako čitamo kod Jeremije proroka: *"Ja ću oprosotiti bezakonje njihovo i grijeha se njihovih neću spominjati"* (Jr 31,34).

Pogled na raspetoga i uskrsloga Gospodina otvara vrata našega srca da našom nutrinom prostruji novi, svježiji dašak Božje milosti. Oproštenjem, što smo dobili u ispovijedi, bili su i kod nas ponovno uspostavljeni ili učvršćeni odnosi koji su grijehom bili prekinuti ili oslabljeni.

Prema grčkom povjesničaru Tukididu (oko 460.-400. pr. Kr.) grčkom božanstvu Apolonu bio je posvećen otok Delos. Na tom otoku smjeli su prebivati samo ljudi u mladenačkoj dobi i cvatnoj snazi. Slabosti rađanja i umiranja trebalo je odstraniti. U stvari to su trudnice i na smrt oboljeli. Žrtve će božanstvu prinositi samo mlada dob; samo će ga ona štovati. Slabi i nemoćni ne smiju božanstvu na oči.

Zaboraviše pri tom na konkretne činjenice svakidašnjega života. Čovječiji se život proteže sve tamo od rođenja do smrti. Na čovjekov život spada i nemoć kod njegova rođenja i umiranja. Stoga je bešćutno ono božanstvo koje ne pomaže u nemoći koja se očituje posebno na početku i na koncu života.

Uskrsli je Isus radio drukčije. On nije zazirao ni od čega ljudskog. Nije odvrćao pogleda od onog što je po sebi odbojno i odvratno. Bio je pun sućuti i sažaljevanja. Sâm je osjetio nemoć kao tek rođeno dijete i dok je umirao na Golgoti.

Uskrsli Gospodin ne gleda samo na bujnu snagu i rascvali život nego i na ono što je nemoćno i ugroženo, na ono što je osuđeno na smrt. Uskrs nas uči da Bog prihvaća čovjekov život onakav kakav jest. Isus iz njega ne isključuje bol i smrt. On je svojom smrću uništio vlast smrti. Prihvatio je smrt s nadom da će ga od nje osloboditi. Gospodin Bog koji ostaje vjeran svojim obećanjima (Ps 16/15,10-11). Grčki bog Apolon je zanjekao smrt da bi za kratko vrijeme glumio život. Isus Krist je smrti gledao u lice i tako stekao besmrtni život. Nemamo li onda razloga da se

radujemo i mi te sa psalmistom kličemo: "Ovo je dan što ga učini Gospodin; kličimo i radujemo se u njemu!" (Ps 118/117,24).

"Mi smo narod Uskrsnuća, naša je pjesma Aleluja", kazao je papa Ivan Pavao II. Uskrsli Gospodin sokoli svakoga od nas kao ono Ivana apostola, prognana na otok Patmos: "Nemoj se bojati! Ja sam Prvi i Posljednji, Onaj koji živi. Bio sam mrtav, ali, evo, živim u vijeke vjekova" (Otk 1,17-18).

DRUGA USKRSNA NEDJELJA

Jedno srce i jedna duša

(Dj 4,32-35)

Od nedjelje Uskrsnuća Gospodinova do Uzašašća i Duhova prvo se misno čitanje uzima iz knjige Djela apostolskih. Time liturgija želi pokazati kako je Kristovo uskrsnuće bilo jezgra i stožer kršćanske vjere. Prva je kršćanska zajednica čvrsto upirala svoj pogled u Kristovo uskrsnuće. Vjera u uskrsloga Gospodina je bila pogonska snaga svega njihova djelovanja. Kroz tmurne oblake Velikoga petka prodrlo je blago sunce i svojim toplim zrakama zahvatilo njihova srca.

Oznake su prve zajednice izvanredne. A ono što se dogodilo s njom to se imalo ponavljati sa svakom drugom kršćanskom zajednicom, ma gdje se ona nalazila. Svaka je od njih imala pokazati što za nju znači vjera u uskrsloga Gospodina, i to ne samo gledom na sebe u cjelini nego i gledom na svakoga pojedinog njezina člana. Trebalo je pred licem okolnog svijeta pokazati što se zbiva s pojedincem i sa čitavom kršćanskom zajednicom kad vjera udari svoj pečat u njihov život.

U prvom misnom čitanju govori se o prvoj kršćanskoj zajednici u Jeruzalemu. Tu doznajemo do koje je mjere vjera u Uskrsloga preobrazila njezin nutarnji život. Zajednica je poprimala sasvim određeni izgled, budući da se na nju na poseban način izlila milost Božja.

"Mnoštvo vjernika bilo je jedno srce i jedna duša" (r.32). To je bila oznaka prve zajednice. Luka nadodaje: "Nitko nije nazivao svojim ono što mu je pripadalo nego je među njima bilo sve zajedničko" (r.32).

Na prvi mah se čini kao da su u prvoj kršćanskoj zajednici bila sva dobra zajednička i da je bilo ukinuto privatno vlasništvo. Konkretni

primjeri, međutim, jasno pokazuju da privatno vlasništvo nije bilo ukinuto nego da je svaki član zajednice mogao slobodno raspolagati svojim imetkom (usp. Dj 4,36 sl; 5,1-11). Nigdje se ne kaže da je privatno vlasništvo postalo zajedničkim dobrom, nego da je djelatna bratska ljubav sezala dotle da nitko nije smatrao isključivo svojim ono što je posjedovao nego da je svoj imetak rado stavljao na raspolaganje potrebnima (usp. Heb 13,16). Samo su neki iz ljubavi prema siromašnim članovima pošli tako daleko da su dio svoga imetka prodavali i novac donosili apostolima. Da su svi prodavali svoje imanje, zajednica bi bila uskoro upala u još veću oskudicu.

Znamo da je Marija, Markova majka, koja zacijelo nije bila loša vjernica. oko 42. - 44. g. imala svoju kuću (Dj 12,12). Neopravdano je stoga govoriti o ukinuću privatnog vlasništva u prvotnoj kršćanskoj zajednici. Neko je to nazvao *vjerskim zajedništvom ljubavi* (Tröltzsch).

Lukini su izrazi pretjerani, hiperbolični. Takvim se izrazima puk redovito služi. Uostalom, izraz *sve im je bilo zajedničko* nije biblijski nego helenski, grčki. Slično čitamo i kod Platona u njegovoj "Državi" (knj. V,462). Kršćanska je zajednica, reklo bi se, ostvarivala helenski/grčki ideal zajedništva.

Ako u Djelima apostolskim čitamo kako su Josip-Barnaba te Ananija i Safira prodavali imanje da pomognu siromašnim članovima, to su bili iznimni, neuobičajeni, izvanredni slučajevi (Dj 4,36-37; 5,1-11). Vidimo također kako Pavao potiče vjernike neka budu širokogrudni prema članovima zajednice kojima treba pomoć. Isto tako, tri "stupa" Crkve na Jeruzalemskom saboru zatražiše od predstavnika antiohijske Crkve da se sjete siromaha jeruzalemske Crkve (Gal 2,10). Imamo li to na umu, Lukine ćemo izjave shvatiti kao neku vrstu uopćavanja i idealiziranja.

Ukoliko nam je poznato, zajedništvo dobara bilo je kod samotnika esena na Mrtvom moru. Josip Flavije o njima veli: "*Kod njih postoji propis da oni koji stupaju u zajednicu, sve što imaju stave na raspolaganje ... kako su posjedi pojedinaca bili stavljeni skupa, svi su oni kao braća posjedovali samo jedan imetak*" (Židovski rat, II, 8,3 i 4). Taj podatak Josipa Flavija potvrđuju spisi, pronađeni u Kumranu 1947. godine. U "Pravilu" (Seder) tamošnjih samotnika čitamo kako su im dobra i imanja bila zajednička (VI, 18-25). Punopravni je član poslije dvije godine novicijata svoj imetak predavao zajednici. Zatajivanje imetka bilo je oštro

kažnjavano. Slično veli Filon Aleksandrijski za egipatske samotnike, tzv. *terapeute*, da im je imovina bila zajednička.

Držimo li na pameti ono što smo iznijeli, kao i ljudski život općenito, uviđamo kako se dva pola trajno isprepleću: pojedinačni i skupni. Zadatak je prvotne Crkve bio taj da zaštiti pojedince kako bi pronašli sebe dok su se uvrštavali u kršćansku zajednicu. Kolektivni je život u odnosu na njih bio prejak. Crkva je nastojala oko bratskog zajedništva što se izgrađuje na Kristovim načelima ljubavi.

I danas je zadatak Crkve da unapređuje međuljudski život u suradnji i stvaralaštvu. Ne bi smjeli trpjeti ni pojedinci a ni društvo kao zajednica. Poput patrijarha Abrahama članovi bi Crkve morali na koncu iskreno čeznuti za budućom domovinom Božjom (Heb 11,16).

Tokom stoljeća griješilo se kako o pojedinca tako i o društvo. A trebalo je paziti na prava i dužnosti i jednog i drugog. Bilo je slučajeva kad su se pojedinci znali dobro snabdjeti ovozemnim dobrima i ušančiti se u dobro zaštićenim utverdama. Natojali su pošto-poto da se domognu tih utvrda i onako s visoka gledaju na niže slojeve. No novi "jednosobni dvorci", kako se netko izrazio, nisu bili vječni; na udaru nižih slojeva padali su kao kuće od karata.

Dešavalo se i obrnuto: Prejako su isticana prava društva na uštrb pojedinaca. Pojedinci su, naime, bili u pogibli da utonu u sivilu čovjeka - mase. Kako to dvoje uskladiti, problem je i dužnost svake pojedine zemlje na načelima pravde. Na Crkvu ne spada da diktira upravljačke i ekonomske propise kako da se uredi ljudsko društvo. Na nju spada nešto drugo a to je: ljude trajno poticati da budu *jedno srce i jedna duša*. To je ono duboko načelo koje vrijedi za sva vremena.

Jaz koji je stvoren između bogatih i siromašnih još do danas nije premošćen. Čak bi se moglo reći da je još više proširen. Dok na jednoj strani jedni plivaju u bogatstvu, na drugoj mnogi skapavaju od gladi. Prema nekim podacima za 1982. g. na svijetu je: 450 milijuna ljudi trpjelo od gladi i nedovoljne ishrane; 2 milijuna ljudi nije imalo pristupa do pitke vode; 12 milijuna ljudi je nezaposleno ili bez službe; 130 milijuna djece je prikraćeno da pohada osnovnu školu; 250 milijuna ljudi živi u nezdravim sredinama predgrađa. (Usp. *Our Sunday Visitor*, od 3. III. 1982, str.7). To ne može služiti na čast našem 20. stoljeću kao ni znanstvenim pothvatima ni ekonomskim čudesima.

Potrebna je spremnost i bez obzira na to što su pojedinci u nečem bili prikraćeni. Trebalo bi pridizati općenito niski standard kod jednih na račun onih bogatijih. Ima ih koji se često ponašaju tako kao da su oni jedini na svijetu zaboravljajući pri tom da su zemaljska dobra u stanovitom smislu zajednička dobra svim ljudima.

Nitko od nas ne živi na osamljenom otoku. Niti bi itko smio oponašati Robinsona Crusoa. Mi smo pozvani da provedemo svoj vijek u zajedništvu s drugim ljudima. Mi smo suodgovorni za svoje bližnje i za svijet, i to upravo u onom što se tiče ovozemnih dobara.

Prvotna jeruzalemska zajednica pokušala je živjeti tako da nitko u njoj ne oskudijeva. Njezin je uzor izazov i današnjem svijetu. *"Iznad svega duhovnog i intelektualnog, iznad filozofije i teologije visoko strši spremnost da čovjek pomogne čovjeku - zadatak da mu bude brat"* (Albert Schweitzer).

TREĆA USKRSNA NEDJELJA

Da vam se izbrišu grijesi

(Dj 4,8-12)

Na prošteništima često vidamo bogalje svih vrsta koji vape za pomoć. Iskopčani iz redovitog života, oni stoje na rubu i životare. Dobro im dođe svaki novčić. Najveća bi im ipak radost bila kad bi ih netko mogao osoviti na noge, osposobiti ih da hodaju kao drugi ljudi te mognu zarađivati svakidašnji kruh.

Tako je otprilike bilo s hromim čovjekom o kome govore Djela apostolska (Dj 3,1 sl). Stavljali su ga svakoga dana na hramska vrata, zvana Krasna, da prosi milostinju. U prolazu opaziše ga Ivan i Petar. Petar zastane i dirnut u dnu srca prozbori: *"Srebra i zlata nemam, ali ono što imam, to ti dajem: 'Pomoću imena Isusa Krista Nazarećanina ustani i hodaj!'"* (Dj 3,6). Nitko sretniji od tog bijednika! Skoči na noge i počne hodati. Skupa je s apostolima ušao u hram i s njima slavio Boga. Vidjevši to, sav narod poče slaviti Boga.

Usrećeni čovjek nikako da se odijeli od Petra i Ivana. Narod se strča u Salomonov trijem, kako je i inače obično radio, kad se nešto neobično dogodilo. Tu je prigodu iskoristio apostol Petar i narodu održao

propovijed. Javno je priznao da on na bolesniku nije učinio čudo svojom snagom nego snagom Isusa Krista. Isus je sluga Gospodnji Patnik o kome se govori u knjizi proroka Izaije. On je bio ponižen, ali ga je nebeski Otac proslavio uskrišenjem od mrtvih. Bio je "svetac" i "pravednik" (Iz 53,2.6; 53,11).

Međutim, iako je on bio svet i pravedan, narod ga se javno odrekao pred rimskim upraviteljem Pilatom. Štoviše, "Sveca" je poslao u smrt a za zločinca zatražio život. "*Vi ste se - veli Petar - odrekli Sveca i Pravednika a zahtijevali ste da vam se kao milosni dar dadne ubojica*" (Dj 3,14). Pa i sam je Pilat priznao njegovu nevinost (Lk 23,4. 14. 22). Nevinim ga je priznao i s njim raspeti razbojnik (Lk 23,41). Židovi su Isusa ubili, no Bog ga je uskrisio od mrtvih (Dj 3,15). Luka naglašava da je Bog Izraelov onaj koji je Isusa opravdao uskrisivši ga iz carstva mrtvih. Oštriji kontrast nije moguće zamisliti. Odbijanje i pogubljenje Isusovo ukazuje se kao duboka vjerska zabluda, kao neko sudbinsko opiranje Bogu. Židovi su mislili da time Bogu iskazuju slavu.

Židovi su zaniijekali Isusa, iako je bio svetac i pravednik, i umjesto njega zatražili da se pusti na slobodu ubojica Baraba. To su oni zatražili kao neki milosni dar, dok su vođu života, koji ih je imao povesti putem spasenja, poslali u smrt, ubili. Za pisca Luku to je silan sarkazam. Židovi su se sablaznili nad Mesijom koji se, kad je nastupio, nije pokazao u svemu sjaju i veličanstvu obarajući u prah svoje prijatelje. Izgubili su iz vida da je od proroka prorečeni Mesija imao u svom životu trpjeti.

Petar Židovima predbacuje njihov grijeh, a zatim naglo ublažava svoj govor: "*Vi ste kao i vaši članovi Velikoga vijeća to učinili iz neznanja*" (r.17). Kad Luka spominje da se na Isusu sve dogodilo iz neznanja sa židovske strane (r. 17) i da je u Mesijinoj mucii izvršen Božji naum (r.18), on time ne diže ljudsku odgovornost i krivnju gledom na Isusovu smrt. To jasno pokazuje poticaj neka se obrate, kako bi dobili oprostjenje. Luka se služi motivom neznanja kako bi premostio jaz što je pukao između odbijanja Mesije od strane židovskih vođa i Isusova opravdanja od strane Božje.

Tako možemo shvatiti napomenu apostola Petra, već ranije izraženu: "*Najprije je vama Bog podigao i poslao svoga Sugu da vas blagoslovi da se svaki od vas obrati od svoje zloće*" (Dj 3,26). Oprostjenje grijeha je uskrsni dar koji bi morao radošću ispunjati svako kršćansko srce. To je dar koji se tajanstvenim načinom rađa iz križa i proslave

Kristove." *Bog je pokazao svoju ljubav prema vama*", uvjerava apostol Pavao (Rim 5,8).

Dar oprostjenja grijeha nije neki automatski i magični poklon; on od čovjeka traži i zahtijeva obraćenje. To posebno naglašava apostol Petar: "*Pokajte se i obratite se!*" (Dj 3,19). To ističe i sam Spasitelj Isus kad kaže da će se svim narodima naviještati evanđelje na oprostjenje grijeha. To ističe i apostol Ivan koji u svojoj poslanici napominje da treba vršiti zapovijedi. Uskrsli Krist, naš odvjetnik kod Oca, i grešni obraćenik se u opraštanju grijeha ukrštavaju tvoreći novo jedinstvo, uskrsnu Crkvu. Na slobodnu Božju ponudu čovjek treba odgovoriti slobodnim prihvaćanjem.

Jedan duboki teolog kaže: "*Sav se problem duhovnoga života sastoji u oslobađanju ove želje za životom i u njezinu preobražaju u korjenito obraćenje, u metanoju, bez koje se doista ne ulazi u kraljevstvo Božje*" (H. de Lubac).

Obraćanje, o kojem često govori apostol Petar, ne znači samo neki lagani ispravak, nego povratak sa stranputice na pravi put. Obraćanje znači duboki preokret, povratak natrag sa stranputice, uzvjerovati u uskrsloga Gospodina, iz duhovne se smrti probuditi na novi život. Čovjek je na moralnoj stranputici nalik hromu čovjeku koji je odjednom skočio na noge i počeo pravilno hodati. Iz svoje grešnosti čovjek se vlastitim silama ne može izdignuti. Onako otprilike kao kad čovjek padne u duboko blato; svaki pokušaj da izađe često znači još dublje upadanje. Čovjek nije kadar sebe uzeti za kosu te se vlastitom snagom odignuti od zemlje. Potrebna mu je nečija pomoć.

U našem slučaju potrebna mu je pomoć odozgo. Utješne su stoga Apostolove riječi: "*Obratite se, dakle, i povratite se da vam se izbrišu grijesi!*" (Dj 3,19). Treba promijeniti nutrinu i okrenuti se za svih 180 stupnjeva. Tek tada mogu biti izbrisani grijesi.

U staro je doba ljudima kao pisci materijal služio *papyrus* - papir. Crnilo kojim su pisali na udešenom papirosu nije sadržavalo kiselina. Zbog toga crnilo nije ni prodiralo unutar samoga papyrusa kao što je slučaj kod današnjeg crnila. Tada se crnilo držalo čvrsto površine. Da bi se pismo izbrisalo, dovoljno je bilo preko njega prijeći mokrom spužvom i sve je bilo potpuno izbrisano. Od njega ne bi ostalo ni traga. Upravo se to događa u duši čovjeka koji se pokaje i od Gospodina primi oprostjenje. Taj je duševni

preokret omogućio svojim sljedbenicima uskrsnuli Gospodin. Ustanovio je sakramenat ispovijedi, u kojem se po svećenikovim riječima brišu grijesi.

Isusovo nam uskrsnuće omogućuje da upoznamo iz kolike smo duhovne nemoći izbavljeni. To je Božji korak prema nama da nas iscijeli i da nam povрати život. Uskrs uvijek znači novi početak. Tko dopusti da ga sasvim prožme otajstvo Isusova uskrsnuća, s ugodnim će sjećanjem gledati prema vlastitoj ispravljenoj prošlosti. Taj će ujedno sve više uviđati kako je u zajednici s Bogom osmišljen njegov vjernički život.

ČETVRTA USKRSNA NEDJELJA

Moć Isusova imena

(Dj 4,8-12)

Glas o čudu što ga je učinio Petar nad hromim čovjekom, pukao je u narodu tako da su se svi tome divili. S druge strane, svećenici, starješine hrama i saduceji bili su ogorčeni. Prekinuše Petra, dok je govorio, pa ga skupa s Ivanom baciše u tamnicu. No, broj se vjernika već popeo na oko pet tisuća ljudi. Upravo na to su bile ogorčene židovske vrhovne vlasti. Sutradan Ivana i Petra izvedu pred članove Velikoga vijeća, starješine, književnike, velike svećenike Anu, Kajfu, Ivana, Aleksandra i ostale članove Velikoga vijeća. Ovi ih upitaše s kojom vlašću ili u koje su ime učinili čudo. Sudilo im se zbog "dobročinstva".

Veliko se vijeće sastojalo od 71 člana. Predsjedao je veliki svećenik *ex officio*, snagom svoje službe. Bili su to svećenici, odreda Saduceji. Oni su nastojali da se ne mijenja postojeće stanje kako bi mogli primati što više osobnih dohodaka. Zatim su na Veliko vijeće spadali pismoznanci, vještaci na području predanog zakona, pa farizeji, revnitelji za Zakon, starješine, ugledni ljudi i napokon muževi za koje se govorilo da potječu od svećeničkog roda. Veliki su svećenici u početku službu obnašali doživotno, no u doba rimske vlasti ta je služba bila predmet intriga, podmićivanja i korupcije.

Veliki svećenici su dolazili i odlazili tako da je između 67. i 37. g. pr. Kr. bilo 28 velikih svećenika. Tu je službu obnašalo nekoliko povlaštenih obitelji. Kad je neki veliki svećenik bio smijenjen, on je i dalje imao jak utjecaj stojeći u sjeni službujućega velikog svećenika. Od

spomenutih 28 velikih svećenika, osim šestorice, svi su ostali potjecali iz samo četiri svećeničke obitelji.

Pred takvo sudište bili su izvedeni Ivan i Petar da im se sudi. Na pitanje velikog svećenika: *"Kakvom vlašću ili u čije ime ste to učinili?"*, Petar je odvažno odgovorio: *"Dobro znajte vi svi i sav izraelski narod: po imenu Isusa Krista Nazarećanina, koga ste vi razapeli, a koga je Bog uskrisio od mrtvih, po njemu stoji zdrav ovaj čovjek pred vama"* (Dj 4,7.9).

U semitskim jezicima riječ "ime" ima veće značenje nego kod nas Zapadnjaka; ono označuje narav, dostojanstvo neke osobe. Stvari se i osobe razlikuju jedne od drugih po imenu. Najveće je poniženje za čovjeka, kad se npr. njegovo ime u zatvoru pretvori u brojku. Ime obilježava dotičnog čovjeka.

Po biblijskom shvaćanju čovjek živi od toga što je obdaren imenom (Post 5,2). Na čovjeka se zazivlje ime Božje (Jr 15,16), tj. Božja slava, dika, moć. Čovjek koji je od Boga dobio ime, kadar je životinjama nadijevati imena. On je iznad životinja i za njih snosi odgovornost (Post 2,20).

Ako čovjek zaboravi da njegovo ime dolazi od Boga pa čak pokuša da sam sebi stvori veliko ime, tj. slavu i moć, on biva kažnjen i ponižen, kako to pokazuje slučaj kod zidanja babilonske kule (Post 11,4). Ako čovjek živi iz vjere, sam Bog mu stvara veliko ime, kako vidimo u životu patrijarha Abrahama (Post 11,12). Čovjek je nazvan imenom već u krilu svoje majke, veli Izaija prorok (49,1). Oni čija su imena upisana u nebu, mogu kliknati od radosti (Lk 10,20), dočim su imena bezbožnika prokleta (Izr 10,7) i iščezavaju.

Djelovanje, što ga pokazuje neko ime, počiva na moći koju ima stanovita osoba, koja nosi to ime. Stoga upotreba "imena" u dinamičnom smislu znači zbir čina i djela, moći i slave nekoga čovjeka. Pogotovu to vrijedi za Isusovo ime. To ime znači i stvarno jest spasiteljsko ime (Ješuah = spasenje). Vjerovati u Isusovo ime znači ujedno: priznati da je Isus "Bog za nas", da se u Isusu Bog pojavljuje kao beskrajno Ti kome se stvoreni čovjek može s pouzdanjem obratiti. Tko priznaje to ime, taj priznaje najviše biće nad sobom, taj nije ohol nego svoj život prima kao Božji dar. Svjestan je da je on stvor koji ovisi o svome Stvoritelju.

Svaki onaj koji prima krštenje u Isusovo ime, duhovno umire sebi i svijetu da bude preporođen u Duhu. On se ujedno obvezuje da će svoj život zasnivati na moći i snazi Isusova imena (Dj 9,27). Obvezuje se da će za Isusa svjedočiti svojim kršćanskim življenjem i na taj ga način veličati (2 Sol 1,12). Jedino se u Isusovu imenu zbiva naše spasenje. Stoga treba u životu sve "činiti u ime Gospodina Isusa Krista" (Kol 3,17).

Petrov govor pred židovskim sudištem spada na najodvažnije izjave što su ikada bile dane. Slušateljstvo, kojem se Petar obraća, sastojalo se od onih najbogatijih, najizobraženijih i najmoćnijih. Pa ipak je Petar, priprosti galilejski ribar, pred njima stajao više kao sudac nego kao optuženik. Ne zaboravimo da se Petar nalazio pred onim istim sudištem koje je Isusa osudilo na smrt.

Petar je odgovorio velikom svećeniku da je učinio čudo nad hromim čovjekom u Isusovo ime. Pritom je upotrijebio krasnu sliku iz Staroga zavjeta. To je slika kamena, ali ne u smislu građevinskog materijala, nego u smislu ugaonog, zaglavnog kamena (usp. Lk 6,48; 1 Kor 3,10; Ef 2,20; 1 Pt 2,6). Bog je, naime, u Starom zavjetu povjerio vođama svoga naroda da izgrađuju njegov dom. Pritom im je preporučio jedan osobiti kamen, različit od svih drugih kamenova.

No, oni taj kamen prezreše i odbaciše (usp. Ps 118/117,22). Nato je Bog opozvao graditelje i odbačeni kamen učinio ugaonim kamenom nove velike zgrade. Petar se ne ustručava biti jasniji. On slušateljima dovikuje: "Isus je onaj kamen koji ste vi graditelji odbacili a koji je postao ugaonim kamenom" (Dj 4,11; usp. također Dj 9,20.22; 10,36).

Na taj način sv. Petar svoje tužitelje pretvara u optužene. On neustrašivo iznosi poruku spasenja: "Nema spasenja ni po jednom drugom" osim po tom imenu (r. 12). Isus je od Bog postavljen za temelj novog doma, za hrid spasenja. I svi koji se žele spasiti, moraju prihvatiti tu poruku.

Pisac Luka, koji dosnoi Petrov govor, kao helenistički izobraženi pisac i s obzirom na čitaoce kršćane iz poganskih krugova, ubacuje nade u spasenje grčko-rimske kulture. On govori o Isusu kao "Izbavitelju" i o "spasenju" koje od njega dolazi. Petrov govor polazi od iskustva od jednoga pojedinačnog događaja spasenja, tj. od ozdravljenja hroma čovjeka. S te polazne točke on proširuje svoj pogled na spasenje svake druge vrste.

Ima ljudi koji dosta bezbrižno koračaju životnom stazom; kao da nisu svjesni pogibli koje bi im se mogle ispriječiti. Ima i onih drugih koji su sasvim svesni pogibli kojima su izloženi, ali oni ne uzmiču natrag, nego im gledaju ravno u lice. Takvu je odvažnost imao i apostol Petar, kad se nalazio pred židovskim sudištem. Nije se ustručavao svoj život baciti na kocku. Bio je nalik Ahilu, junaku iz trojanskog rata. Kad je ovaj doznao da će poginuti, krene li u boj, dao je besmrtni odgovor: "*Ja idem u boj da se borim dalje.*"

I Petar je bio svjestan pogibli što su mu prijetile, no on je čvrsto nastavio ići svojim vjerovjesničkim putem. "*Boga se bojao toliko da se nije plašio nikojeg ljudskog lica*" (John Knox). Netko je jezgrovito kazao: "*Zlo je u tome, što toliki ljudi više paze na glas svoga susjeda nego na glas Božji*" (H.G. Wells, + 1946.).

To se nažalost često ponavlja. Po primjeru apostola Petra nastojmo slušati Božji glas koji zamjećujemo u Svetom pismu, u tumačenju riječi Božjih u bogoslužju, nadasve u našoj savjesti! Božji glas, koji odjekuje u našoj savjesti, neka bude mjerilo iznad svih drugih ljudskih mjerila. Tek tada ćemo naći svoje čvrsto uporište i svoj pravi mir.

PETA USKRSNA NEDJELJA

Revnost u drugom pravcu

(Dj 9,26-31)

Nagli obrat u životu apostola naroda sv. Pavla pobudio je veliko zanimanje. Nekoć progonitelj kršćana najednom postaje širiteljem kršćanske vjere. Netom se obratio viđenjem kod Damaska, Pavao "*odmah poče propovijedati u sinagogama da je Isus sin Božji ... Zbunjivao je Židove u Damasku, dokazujući im da je Isus Mesija*" (Dj 3,20.22).

Kršćani su se čudili tom obratu, dok su ga Židovi prezreli kao otpadnika od njihove vjere. Čak su bili odlučili da ga ubiju. Spasio se na neobičan način: spušten je niz gradske zidine u košari. Pavao se našao pred velikim zadatkom: primio je nalog da bude vjesnik Kristove poruke spasa a nije imao ovlaštenja od nadležnih vlasti. Kad je stigao u Jeruzalem, nastojao je stupiti u vezu s učenicima, koji jedva da su mogli vjerovati da je kod njega nastala tolika promjena: dojučerašnji progonitelj kršćana najednom postaje odlučni Kristov vjerovjesnik.

Situaciju je smirio Josip Barnaba, rodom iz Cipra, čovjek pun razumijevanja i velikodušnosti. On "uze Pavla i dovede k apostolima i izloži im kako je Savao napustio Damask, kako je vidio Gospodina koji mu je govorio, i kako je u Damasku smjelo propovijedao u Isusovo ime" (Dj 9,27).

Poslije nego je Barnabinim posredstvom bio uveden u krug apostolâ, Savao je s njima intimno drugovao: "izlazio je s njima i ulazio u Jeruzalem", kako se izražava grčki tekst (r.29). Jedan biblijski stručnjak primjećuje: "Već samom činjenicom što je on - poznat mnogima u Jeruzalemu kao progonitelj kršćana - dopustio da ga viđaju, kako rekli bismo, ruku pod ruku šeta gradskim ulicama i uličicama s vođama Nazarenske sljedbe ... Savao je učinio javnu ispovijed svoje vjere u Isusa" (Th. Zahn).

Pisac Luka dobro zna da je Pavao nagao, beskompromisan i bez dlake na jeziku, ako se smijemo tako izraziti. Imao je svoje nove ideje i svoja osobna tumačenja velikoga događaja kršćanstva. Bez ovlaštenja i odobrenja apostolâ nije smio krenuti na svoj mučni vjerovjesnički posao.

Gledamo li na Pavla i na njegov rad iz današnje perspektive unatrag, možemo slobodno reći da je to najgenijalniji i najodvažniji čovjek što ga je imalo kršćanstvo. Stoga nikakvo čudo što se kod bogoslužja često čuju ulomci iz Pavlovih poslanica. Njihov je zvuk poput zvuka trublje koja poziva da se trgnemo i sve dublje uranjamo u istine kršćanske vjere.

Pavao je svoje misli iznosio jasno, bistro i odlučno. Nije popuštao židokršćanima koji su nastojali štošta sačuvati od svoje židovske baštine. Pavlov je posjet jeruzalemskoj Crkvi imao za cilj stupiti u dodir s najvišim crkvenim vlastima: s Petrom - na razini opće Crkve, i s Jakovom, bratom Gospodinovim - na razini mjesne Crkve, kako bismo danas rekli. Maticu Crkvu u Jeruzalemu Pavao neće nikada zaboraviti. Kad se ona bude nalazila u ljutoj potrebi, on će za nju skupljati milodare kod ostalih crkava.

Pavlu su mnogi osporavali njegovo apostolsko poslanje. Govorili su da je on drugorazredni apostol. No, on je to svojim neprijateljima nastojao izbiti iz glave dokazujući da je on ravan ostalim apostolima, Dvanaestorici, ukoliko ga u njegovu službu nije pozvao nitko drugi nego sam Gospodin Isus Krist. U tom smislu možemo shvatiti Pavlovu izjavu iz poslanice Galažanima, da u Jeruzalemu nije vidio nikoga osim Petra i jakova (Gal 1,18-19).

Da se iskoriste sile ovoga orijaša u prvim počecima kršćanstva, trebalo je u ophodnji s njim imati mnogo takta. Tu se pokazao pravim vještakom Josip Barnaba. On je prihvatio Pavla i kao jedini ovlašteni prijatelj jamčio za njega kod zajednice i apostolskog zbora. Kroz retke izvještaja kao da naziremo Lukinu naklonost prema ovom plemenitom kršćaninu iz Cipra koji je kao Židov boravio izvan Palestine. On je možda imao prilike upoznati Pavla i njegov rad kao odvažnoga svjedoka u Damasku. Barnaba je uveo Pavla u antiohijsku zatim i u jeruzalemsku Crkvu i napokon u široki poganski svijet. On je uspostavio vezu povjerenja u toga novog širitelja kršćanstva.

Kad je uspostavljena veza s maticom Crkvom u Jeruzalemu, Pavao poče navješćivati poruku spasenja sasvim slobodno, bez ikakva straha, kako to pokazuje dvaput upotrijebljeni glagol u izvorniku (*parresiazomai* = neustrašivo govoriti, izražavati se otvoreno, r.27). Ta je sloboda izvirala iz čvrstoće duha i iz uvjerenja. Pavao se obraćao i helenistima i s njima raspravljao, dok su oni nastojali kako da ga ubiju. I ovoga puta spasiše ga braća; odvedoše ga u Cezareju pa u Tarz, odakle je bio rodom. Crkva je u to vrijeme, ističe pisac Luka, uživala mir u Judeji, Samariji i Galileji. Izgrađivala se i živjeka u strahu Gospodnjem te se povećavala pobudnim poticajima Duha Svetoga (Dj 9,31).

Čovjeku je teško kad se nađe osamljen, sve da je svoju neugodnu situaciju sâm prouzrokovao. To je osjetio i vjerovjesnik Pavao. Providnost mu je dodijelila uviđavnog čovjeka Barnabu. Preko Barnabe bile su raspršene sve sumnje u vezi s naglom i neočekivanom promjenom kod Savla koji se namah pretvorio u obraćenika Pavla. Apostol naroda je sa svoje strane opravdao Barnabino povjerenje. Kad bude kasnije pisao u himnu ljubavi: "*Ljubav oprašta zlo*" (1 Kor 13,5), to će posebno vrijediti i za njegova posrednika Barnabu.

Barnaba nije Pavlu nikada predbacivao nešto iz njegove prošlosti, nešto što bi ga moglo kompromitirati. Nažalost, u kršćanskim se zajednicama dešava da neki upiru prstom na čovjeka ili na ženu, koji se obrate pa pristupe k ispovijedi poslije dugo godina. O toj novosti htjeli bi nadugo pričati. Pritom zaboravljaju da je posebno Božje svojstvo upravo to da on zaboravlja naše grijehе. Po njegovu primjeru ne bismo ni mi smjeli drugima predbacitati nešto nevaljalo iz njihove prošlosti. Obazrivi takt s onima koji se vraćaju Crkvi može mnogo doprinijeti jačanju kršćanske zajednice.

Pisac Luka voli isticati kako kršćanstvo raste. Raduje se miru što je vladao u Judeji, Samariji i Galileji. Crkva je tako mogla sve više i više rasti. Pokazivala je svoju izvornu pokretljivost i razgibanost. Sve se više iznutra učvršćivala i brojčano rasla. Pogled joj je bio upravljen prema svjetlijoj budućnosti.

Ovaj se nutarnji dinamizam napajao na dvama nepresušnim vrelima: na vjeri u uskrsloga Gospodina i na utješnim poticajima Duha Svetoga. U vezi s tim jedan biblijski stručnjak napominje: Luka koristi priliku da vjernicima svoga vremena ali i kršćanima kasnijih stoljeća prizove u pamet da ni organizacija ni ljudske zalihe ne mogu zamijeniti izvorni zanos kršćanskoga pokreta (Jacques Dupont).

Ne smijemo gubiti iz vida ulogu Duha Svetoga u životu Crkve. On je ta pogonska sila koja tjera naprijed lađicu Crkve po uzburkanom moru vremena. Crkva je - možemo to slobodno reći - nošena Duhom Svetim. Ona svoju pokretljivost i svoju izdržljivost u molitvama pripisuje upravo njemu. Uskrsli Gospodin Isus Krist i otajstveno djelovanje Duha Svetoga čine dvostruki stožer oko kojih je kružio život prve kršćanske zajednice, kako svjedoče Djela apostolska. Oko tih dvaju stožera kruži ili još bolje: trebao bi kružiti i sav život današnje Crkve kojoj smo mi članovi. Ne budimo suho pruće na lozovu panju - Kristu. Dopustimo da sok Božje milosti trajno struji iz njega i preplavljuje naše duše.

ŠESTA USKRSNA NEDJELJA

Božja nepristranost

(Dj 10,25-26. 34-35.44-48)

Rimski je povjesničar u svoje doba pisao o Židovima: " *U međusobnim odnosima oni se vladaju ispravno da im nema premca, s divnim altruizmom, dočim prema svima koji nisu njihovi, pokazuju ogorčenu mržnju*" (Publije Kornelije Tacit, *Historiae* V,5). Te se crte kod Židova zapažaju u evanđeljima i u Djelima apostolskim.

Iz Djela apostolskih doznajemo kako je apostol Petar primio u krilo Crkve rimskog časnika Kornelija kao prvog nežidova. Predaju, što je kolala u krugu vjernika, Luka je oblikovao tako da pokaže kako je Bog i poganima poklonio obraćenje koje vodi u život (Dj 11,18) i dar - Duha Svetoga (10,45). On pritom izvješćuje kako padaju dotadašnje pregrade što

su postojale između Židova i nežidova. Evanđelje se, naime, počinje navješćivati svim ljudima bez razlike.

Kad je Petar stigao k stotnikovoj kući u Cezareji Primorskoj, pozdravi stotnika i reče da Bog ne uskraćuje spasenje ni jednom čovjeku koji ga iskreno štuje i koji nastoji vršiti pravdu, tj. provoditi čestiti život. Krštenje se više ne uskraćuje poganima. Ono nije plod čovječjeg umovanja nego čisti dar Duha Svetoga.

Uz to čitamo da se Duh Sveti spustio naglo nad pogane, sabrane u Kornelijevoj kući. Ponovila se Pedesetnica, onaj događaj kad se Duh Sveti spustio na malu jeruzalemsku zajednicu. Zapaženi su vidljivi znakovi: govorenje drugim jezicima, slavljenje Boga i čuđenje Petrovih pratilaca, koji su bili Židovi.

Pokazalo se mogućim da Židovi i pogani, koji su do tada vili odvojeni, mogu tvoriti jednu te istu Kristovu zajednicu. Srušene su pregrade koje su ih odvajale. Kornelijeva je kuća za kratko vrijeme postala kućom crkvom, kako se izražava sv. Ivan Zlatousti i Drugi vatikanski sabor.

Stotnik Kornelije je ocrtan prijatnim crtama. Čini nam se kao da uživa Lukinu naklonost. Valja spomenuti da su službenici i predstavnici rimskoga carstva krasno opisani u Djelima apostolskim. Časnik Kornelije je stajao na čelu stotine vojnika, jedne centurije. Četiri do šest centurija tvorile su kohortu. Kornelije se nalazio u Cezareji Primorskoj gdje je imala tabor tzv. *cohors II miliaria italica civium romanorum*, složena od dobrovoljaca i od pomoćnih saveznih trupa.

Ime *Kornelije* podsjeća na italsko ili rimsko podrijetlo. Možda je ovaj Kornelije bio potomak Kornelijevaca (*gens Cornelia*), koji su nastali od jednog slobodnjaka (libertinca) kome je Lucije Kornelije Silla udijelo slobodu oko 80. g. pr. Kr. i čije bi on uzeo ime (Jacques Dupont). Ili je to možda bio časnik u mirovini, ukoliko se malo prije govori o njegovoj kući i obitelji. točno ne znamo.

Skupa sa svojom obitelji Kornelije je spadao u krug simpatizera židovske vjere. Cijenio je monoteizam (vjeru u jednoga Boga) i vršio propise židovske vjere. Obavljao je molitve i prisustvovao bogoslužju. Kao religiozan čovjek bio je uvijek spreman bližnjemu priskočiti u pomoć.

Opis toga rimskog časnika podsjeća nas na onoga drugoga stotnika iz Lukina evanđelja. Kad je taj zamolio Isusa da mu ozdravi bolesna slugu,

Židovi ga preporučiše Isusu riječiam: *"Zaslužuje da mu to učiniš, jer voli naš narod. Štoviše, sagradio nam je sinagogu"* (Lk 7,5).

Značajne su Petrove riječi: *"Sad istom shvaćam: Bog nije pristran"* (Dj 10,34). Bog, naime, ne gleda tko je tko ili kojemu narodu tko pripada. On je Bog svih ljudi. To znači da Bog nije vezan isključivo na Židove. Kristovom smrću i uskrsnućem svakom je čovjeku, koji uzvjeruje, otvoren pristup k Bogu. To je tada bilo nešto sasvim novo, nešto nečuveno. Židokršćani su se snebivali od čuda. Tu je istinu i sam apostol Petar tek polagano spoznao.

I po apostolu Pavlu svi su ljudi jednaki pred Bogom. Čovjekova se vrijednost mjeri po tome koliko se njegova vjera odražava u praktičnom životu. On veli: *"Svi ste sinovi Božji u Kristu Isusu. Nema više Židova ni Grka, nema više robova ni slobodnjaka, nema više ni muškog ni ženskog, jer ste svi vi samo jedan u Isusu Kristu"* (Gal 3,26-28).

Tko usvoji to mišljenje, taj se čuva svake diskriminacije, pod bilo kojom se maskom ona prikrivala. Kako je Krist umro za sve i za sve uskrsnuo, od bitnog je značenja to da li netko srcem prihvaća kršćansku vjeru. Diskriminacija se uvijek pojavljuje tamo gdje je vjera, koja sve ljude smatra ravnopravnima pred Bogom, bila potiskivana ili zamijenjena drugim vrednotama ili mjerilima. Za neke je rasna pripadnost najveća vrednota od koje veće nema. Kod mnogih je ono što vrijedi u životu visoki društveni položaj. Takvi s omalovažavanjem ili s prezirom gledaju na one koji su nižega društvenog položaja. U prošlosti se mnogo pazilo da li je netko plemićke obitelji ili nije, da li je svršio visoke škole ili je obični radnik, poljodjelac. U nekom mjestu djevojke koje su iz drugoga mjesta - a udaju se za nekoga njihova mještanina - nazivaju "dóšle". Neka se znade da nisu njihove mještanke!

Ni u posljednje vrijeme kad se manja mjesta prazne i dolaze u druga veća zbog zarade, školovanja ili kojega drugog razloga, došljaci se ne smatraju jednakopravnima. Kao da su došli s nekog drugog planeta. Katkad se osjete kao nepoželjni gosti, stranci. Ako je to izvan crkvene zajednice, ne može se odobriti. Ali kad oni osjete da su i u hramu Božjem stranci, onda je to daleko od Petrove postavke: Bog ne gleda tko je tko ili odakle potječe. Doživljaj Pedesetnice što se odigrao u Kornelijevoj kući ima svoje odlučujuće značenje. Dan je znak da se poruka spasenja smije navješćivati svim narodima svijeta, bez obzira na to da li su oni židovskog porijekla ili ne.

Židokršćani su pošto-poto htjeli svakoga poganskog vjernika prisiliti da najprije postane članom židovske vjere s obredima, kakvo je npr. obrezanje, i nek tek onda slobodno prihvati kršćansku vjeru. Silaskom Duha Svetoga preokrenut je taj uređaj, koji je bio odraz jedne uskogrudne ideologije.

U Djelima apostolskim dar Duha Svetoga, shvaćen kao Božje spasenjsko djelovanje, nije usko vezano na sam obred krštenja. Vjera se, naime, - u našem slučaju slušanje riječi - pretpostavlja za primanje Duha Svetoga, što se ne mora reći za krštenje. Krštenje je izvanjski uvjet, koji se općenito traži, dočim je vjera unutarnji nužni uvjet. U svakom slučaju u praksi prvotne Crkve krštenje je označavalo javnu i konačnu pripadnost Crkvi koja tvori novi Božji narod.

Pripadnost Kristu i njegovoj Crkvi ne sastoji se toliko u upisu u matične knjige koliko u pokazivanju te pripadnosti na djelu. Komelije, iako poganin, s punim pravom ulazi u kršćansku zajednicu. Granice Crkve su mnogo šire negoli mi redovito mislimo. U Crkvu su uključeni i brojni "bezimni kršćani", tj. svi koji traže Boga živeći u ljubavi i pravdi.

S pravom je molio moderni ruski teolog: "*Gospodine, ne dopusti da tvoja ljubav i tvoja riječ u mojem životu budu poput svetišta koje je rešetkom odvojeno od kuće i ulice*" (P. Eudokimov).

SEDMA USKRSNA NEDJELJA

Odzvanjati Kristom

(Dj 1,15-17. 20a.20c-26)

Obitelji ljubomorno čuvaju i od vremena do vremena pregledaju albume s fotografijama starijih i mlađih svojih članova. Ako su članovi u životu doživjeli uspjeh, obitelji se njima ponose, dok bi najradije prešli preko onih članova koji nisu bili na čast obitelji i mjestu.

Listajući prvu povjesnicu Crkve, tj. Djela apostolska, nailazimo na svijetle likove koji u nama pobuđuju ponos. Ipak nas odsjek što smo ga danas slušali, ispunja bolju i tugom. Kad je Juda počinio izdajstvo, trebalo je da njegovo mjesto popuni novi izabrani apostol. Zacijelo je tada čitavoj zajednici apostolâ bilo teško pri duši. Petar se digao i održao govor. Nije prešutio Judino izdajstvo; on ga je osvijetlio navodima iz Sv. pisma. Juda je bio "*predvodnik onih koji uhvatiše Isusa*" (Dj 1,16). Na kraju je počinio samoubojstvo (Mt 27,3-5).

Na pitanje s kojeg je razloga Juda počinio izdajstvo, postoje razni odgovori. Po jednima, Juda bi bio jedini među apostolima koji ne bi bio Galilejac. Tome bi bio dokaz njegov nadimak *Iškariotski* (iš-Kariot = čovjek iz Kariota). Kao takav on bi bio u krugu apostolâ kao neko strano tijelo. Po drugima, on je htio pošto-poto spasiti vlastitu kožu: zato bi izdao Učitelja.

Judi obično pripisuju manu srebroljublja. Za izdajstvo je, naime, dobio 30 srebrnika. Ivan ne zaboravlja napomenuti da je "*bio lopov koji je držao kesu i krao što se u nju stavljalo*" (Iv 12,6).

Po nekima, Isus je jasno proniknuo Judino srce koje je ostalim apostolima ostalo sakriveno. Isusov pogled bio je nalik rentgenskim zrakama koje prodiru svako prerusavanje. Stoga bi Juda izdao Isusa.

Neki nadimak *Iškariotski* dovode u vezu s latinskom riječju *sicarius* (*sica* = bodež) a označavao bi čovjeka koji nosi bodež. Juda bi u Isusu gledao čovjeka koji će židovske nacionaliste povesti u borbu, do konačne pobjede. Kad je vidio da se Isus kloni nasilja, okrenuo mu je leđa.

Ima ih koji su Judu pokušali rehabilitirati; izdaja bi navodno bila uključena u Božji nacrt spasenja. Neumjesno i nastrano mišljenje. Petar s bolju navodi Psalmistove riječi: "*Neka njegovu nadgledničku službu preuzme drugi!*" (Ps 109/108,8). I one druge: "*Pust mu ostao stan! Ne bilo nikoga tko bi u njemu stanovao!*" (Ps 69/68,26). Duh Sveti je, jednim višim znanjem negoli ga je imao sveti pisac, htio osvijetliti situaciju o kojoj govori sv. Petar.

Novoizabrani je apostol morao imati dva uvjeta. Prvi je uvjet da je bio očevidac svega onoga što je Isus učinio za svoga zemaljskog života, počevši od njegova krštenja na Jordanu, pa sve do njegova uzašašća na nebo. Drugi je uvjet da je spreman neustrašivo navješćivati i svjedočiti za Kristovo uskrsnuće.

I ovdje vidimo kako je od bitne važnosti svjedočenje apostolâ koji su na svoje oči gledali sve ono što je Isus činio u životu pa tako vjera počiva na sigurnim temeljima. Isus, naime, nije jedan od tolikih velikana koji su se svojim djelima u nečemu proslavili a zatim sišli s pozornice. Isus nije neki lik iz prošlosti o kome se piše u knjigama. Ne, on je živa sadašnjost.

Dužnost je svakoga vjernika da što bolje upozna neusporedivi Kristov lik i da ga sve više ljubi. Mi moramo izgarati iz ljubavi prema Kristu i svjedočiti za njega na položaju, na kojem se nalazimo.

Ako je, kako računaju, u Isusovo doba bilo u Palestini oko četiri milijuna Židova, jedan je vjernik dolazio na trideset tisuća onih koji to nisu bili. Pa ipak je toj šaćici ljudi naloženo da diljem kugle zemaljske raznose veselu vijest spasenja.

Svaki je početak malen, neznatan. Kršćanstvo je u prvim počecima bilo malobrojno. No, oslonjeni na pomoć odozgo, kršćani su u svom pothvatu uspjeli.

I danas se može desiti da vjernici budu u manjem broju u krugu nevjernika, da budu osamljeni na poslu, u tvornici, u uredu i općenito na radnom mjestu. Potrebna im je velika pribranost duha i jakost da se održe na visini svoga kršćanskog poziva. Svaki na svojem mjestu treba da neustrašivo svjedoči za Krista. Preuzete kršćanske dužnosti ne smije ni tada zanemariti. Ne smije biti kao trska kojom vjetar njiše tamo-amu.

Dva su kandidata bila birana za Judino mjesto. Prvi se zvao Josip, koji je imao nadimak Barsabas (= *sin Sabin* ili *sin subote*, tj. rođen u subotu). Nazvan je još *Justus* = Pravednik. Drugi se kandidat zvao Matija (skraćeni oblik od Matatija). O njima inače ništa drugo ne znamo iz Novoga zavjeta.

Odluka je pala kockom. Običaj bacanja kocke kod izbora je čest u Starom zavjetu (usp. 1 Sam 10,20 sl; 14,41; Br 26,25). To je simboličan način na koji se pokazuje sloboda i nezaslužena Božjega dara (Jacques Dupont). Petar se pomolio: "*Gospodine, pokaži nam koga si od ove dvojice izabrao...*" (Dj 1,24). I kocka je pala na Matiju da zauzme Judino mjesto u apostolskom zboru. Tako je bio popunjen broj Dvanaestorice apostola.

Dvanaest apostola simbolički je predstavljalo sav novozavjetni Božji narod, slično kao što je Dvanaest plemena u Starom zavjetu označavalo izraelski narod. Kad kralj Agripa I. (41.-44. po Kristu) bude pogubio apostola Jakova, apostolski se zbor neće više obnavljati na ovaj način.

Novom apostolu Matiji odsada će Isus Krist biti sve u životu. Za njega će on svjedočiti, za njega živjeti. I kao što je uskrsnuli Gospodin Matiji bio središte života, tako bi on morao biti svima nama vjericima.

Pokojni američki kardinal John Wright (+1979.) uzeo je za geslo svoga biskupskog djelovanja: *Resonare Christum* = odzvanjati Kristom. Sav je svoj biskupski rad usredotočio na Krista. Bez bojazni, s puno slobode on je znao komunicirati s ljudima svih vrsta, s raznolikim

vjernicima kao i s nevjernicima. I s njima sjesti za isti stol. Bio je ljubazan poput Krista. Kristova je riječ odzvanjala u njegovoj duši isto kao i u njegovim djelima.

Taj je kardinal bio jedan od onih koji su naslijedili apostolski zbor. Radio je na tome da američko svećenstvo produbljuje svoje intelektualno znanje, da ne ravodnjava ili smanjuje vjerske istine, da gaji pobožnost prema Majci Božjoj i prema Presv. Srcu isusovu. Kao predstojnik Kongregacije za kršćansku vjeru u Rimu imao je priliku da pokaže svoju zrelost i razboritost. Nastojao je učvršćivati kolebljivce u dijecezanskom kleru kao i one u redovničkim zajednicama. Njegov je život zaista protekao kao jeka Kristova života i Kristovih riječi.

Samo nas tjedan dana dijeli od svetkovine Pedesetnice/Duhova. Upravimo i mi idućih dana svoje molitve Duhu Svetome da on učini te i naš život bude "odzvanjao Kristom". Molimo mu se s pjesnikom:

*Duše Sveti,
pred tobom sam praznih ruku
da ih napuniš.
Praznih srdaca.
Dođi i napuni svojom ljubavlju
srce svoga djeteta.
Zapali u meni oganj svoje ljubavi.
Tada ću biti očišćen, preobražen, preoblikovan.
Dođi, Duše života,
oživi u meni ono što je mrtvo, opustošeno.*
(Henri Calderary)

UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO

Kristovo uzašašće naše je uzdignuće
(Dj 1,1-11)

U jednom predavanju na temu *Zašto nisam kršćanin?*, englești mislilac B. Russel (+ 1970.) to je obrazložio time što kršćanstvo ne pruža nadu u budućnost. Kršćanstvo, navodno, usmjeruje pogled unatrag na mrtvu prošlost. Budućnost po njemu ne može osigurati vjera nego

slobodan čovjekov um koji sve dosadašnje nadmašuje (B. Russell, *Warum ich kein Christ bin.*, Reinbeck 1975). Tako je on kazao 1927. godine.

Ali, to što je govorio Russel, nije točno. Budućnost ne osigurava isključivo čovjekov um i njegovi pronalasci. Samo neki propust i nepažnja, i toliki životi bivaju ugroženi. Blagdan Isusova uzašašća na nebo naš pogled upravlja upravo na budućnost a ne na mrtvu prošlost. Poslije svoga zemaljskog života Isus slavno uzlazi na nebo i sjede zdesna nebeskoga Oca. Time je okrunjen sav njegov napor u spasavanju ljudi radi kojih je došao na ovaj svijet. I svaki onaj koji se krštenjem pritjelovio Kristu, u srcu gaji nadu da će se jednom i s njime dogoditi ono što se desilo s Kristom.

Za one koji vjeruju samo u opipljivu i vidljivu materiju, čovjek je sićušno zrnce pijeska, bačeno u svemir. To zrnce kruži bez određenog smjera. Slučajno je bačeno i nema odredišta. Nalik je lađi što luta morem a da ne svraća ni u jednu luku.

Kako li je veličajnija slika što nam je pruža današnje bogoslužje! Visoko nad svemirom prebiva Gospodin Bog. Nebeski Otac je prikazan kako sjedi na prijestolju, njemu je sdesna proslavljeni Krist, dok između njih, u obliku goluba lebdi Duh Sveti. Duboko u dnu na zemljinoj kugli putuje k svome konačnom cilju Crkva hodočasnica. Iako ga ne vidi, ona vjeruje u svoga Gospodina. Ona korača naprijed, sve da je iznad njega najgušća koprena magle. Ta koprena magle trajno prati Crkvu na njezinu hodočašću ovim svijetom. Crkva još ne slavi pobjedničko slavlje skupa sa svojom proslavljenom Glavom, Kristom Gospodinom. Crkva stoji na zemlji, dok njezina Glava uzlazi na nebo. Zgodno to izražava crkveni himan: *S njima gore slavlje slaviš, / Suputnik si ovdje s nama.*

Tjelesnim očima Boga nije nitko vidio, uvjerava sv. Ivan (Iv 1,18). Mi Boga poznajemo po njegovim tragovima i u glasu savjesti. Vidimo ga nejasno, kao u metalnom ogledalu. Zato valja napeti oči duše.

Dok govorimo o Isusovu uzašašću na nebo, nemojmo to uzašašće poimati geografski i strofizički. Kad kažemo *gore*, mi uvijek - nalazili se bilo na kojem kraju zemljine kugle - mislimo na nešto uzvišeno. Vjernik iznad svega vidljivog svemira gleda prema naprijed. Za njega iznad svega vidljivoga i stvorenoga stoji Krist, Glava svega stvorenoga.

Ono što je za nas posebno značajno jest to što nas Kristovo uzašašće na nebo upozorava na veličinu naše ljudske egzistencije. *S njime mi smo uzdinuti, / Nebo nam je domovina* (crkveni himan).

Iskrsava pitanje: kako ja znadem i kako mogu biti siguran da mogu postići puno zajedništvo s Bogom? Odgovor nam na to pruža Isusovo uzašašće na nebo: u Isusu Kristu narav je beskrajnoga Boga najuže dodirnula čovječju narav; čak se te dvije naravi povezaše u jedno. Ta veza nije bila prekinuta Isusovom smrću na križu. Isusovim uskrsnućem ta je veza učvršćena. Veza Boga i čovjeka je napokon uspostavljena. Nebo je postalo stvarnost.

Kad govorimo da Krist *sjedi zdesna Bogu*, onda taj izraz valja shvatiti tako da se tu radi o Kristovoj vladarskoj moći i sudačkoj vlasti, o "suvladanju" vjernika s Kristom, o jedinstvu Glave i Tijela, o Kristu i Crkvi.

Papa Leon Veliki pozivlje svoje slušaoce da se s učenicima raduju što *"je ljudska narav zauzela mjesto visoko iznad svih stvorova ... da na sjedištu vječnoga Oca nađe konačni cilj svoga uzvišenja i da na ovom prijestolju dijeli slavu Oca s čijom je naravi po Sinu ona stajala u vezi."* S Kristovim čovječtvom svi su ljudi na neki način "uključno" skupa proslavljeni: *"Kristovo uzašašće znači naše vlastito uzvišenje, jer je Sin Božji i ljudsku narav 'pritjelovio' i postavio je zdesna Ocu"* (Sermo 73,4).

Sv. Augustin razmišlja o tajni Kristova uzašašća držeći pred očima Psalmistove riječi: *Bog sjedi na svome visokom prijestolju* (Ps 47/46, 9). On veli: *"Krist je s onim svojim tijelom kojim je bio razapet, otišao na nebo i sjede s desne Očeve. I mi iščekujemo da će on odotud doći da sudi žive i mrtve. Nebesa su, dakle, njegovo sveto sjedište."*

Duboki crkveni naučitelj zatim stavlja pitanje: *"Želiš li i ti biti njegovo sjedište? Ne misli da ne možeš, pripravi mu prostor u svome srcu i on će tu rado stolovati. On je uistinu Božja Snaga i Božja Mudrost. A što veli Pismo o samoj Mudrosti? Duša je pravednikova sjedište Mudrosti (Mudr 7). Ako je, dakle, duša pravednikova sjedište Mudrosti, ako je tvoja duša pravedna, onda ćeš i ti biti kraljevsko prijestolje Mudrosti"* (En. in Ps 46,10; PL 36,529 sl).

Sv. Ivan Zlatousti povezuje naše buduće uskrsnuće sa slavnim Kristovim uskrsnućem od mrtvih. On kaže: *"Mi smo uskrsnuli, ukoliko je naša Glava uskrsnula. Na taj način možemo reći da je Bog učinio to da i mi skupa s njim stolujemo na prijestolju. Jer ako se Glava nalazi na prijestolju, na prijestolju se nalazi i Tijelo ... Sjediti zdesna Bogu najveća je čast kojoj ravne nema. Ta izjava vrijedi i za nas. I mi treba da s Kristom skupa*

sjednemo na prijestolje. To je zaista prekomjerno bogatstvo“ (Hom. in Eph. 4,2; PG 62,32 sl).

Mi, prema tome na ovom svijetu nismo bezvrijedni atomi što lutaju svemirom dok napokon ne iščeznu. Krupna je istina protivno - a u nju bismo morali sve dublje uranjati: mi ne stojimo pred Bogom kao pojedinci koji nemaju veze jedni s drugima. Ljudi pred Bogom tvore priso zajedništvo. Što čini jedan, to se održava na drugome kako u dobru tako i u zlu. Upravo u naše doba to postaje posvuda vidljivim. Ono što se negdje zbiva to sve više i više postaje našim iskustvom, tiče se čovjeka. Kršćanska vjera kaže da sve ono što je Isus učinio i što se s njim desilo ima svoj odraz na nama ljudima.

Taj utjecaj ne osjeća onaj koji se zatvara u svoj egoizam i koji štuje "druge bogove" a ne pravoga Boga. Osjećaj zajedništva nema onaj koji se opire Božjoj milosti. Da netko primi Božji milosni dar, traže se preduvjeti. Treba da on pokaže dobru volju.

Da se netko nekome otvori, to može doživjeti samo onaj koji se ne zatvara iznutra, onaj koji živi u zajedništvu s ostalim vjernicima i s drugim ljudima. On na taj način hrli prema Kristu da se s njim na koncu najuže sjedini. Prema tome, kršćanstvo ne svraća poglede unatrag, kako reče B. Russel, nego poglede upravlja prema sretnijoj budućnosti. Istina je da svatko ulazi u svoju vlastitu budućnost i hrli k nebu u punom zajedništvu i nerazorivom životu s Bogom.

Vjera u Kristovo uzašašće i u našu konačnu proslavu s uskrsnim Kristom je poput jake poluge koja diže uvis sav naš kršćanski život. Ona obasjava sva naša stradanja, sve naše napore i nastojanja. Podignimo u ovom bogoslužju svoj pogled prema uskrsnom i uzvišenom Gospodinu i recimo mu:

*Ti vođ i put si u nebo,
Ti budi živa želja nam,
Ti radost naša kroz suze
I slatka naša nagrada. (Crkveni himan).*

DUHOVI - NEDJELJA PEDESETNICA

Tješitelj, Zagovornik, Branitelj

(Dj 2,1-11)

Spjev "Titanik" s podnaslovom "Komedija", njemački pjesnik Hans Magnus Enzensberger - u čijem djelu nema nade a život je besmislen - završava riječima: "Teško je reći zašto ja zapomažem i zašto plivam dalje."

Stariji i priznati pjesnik Dante Alighieri (+1321.), koji je po riječima Paula Claudela *prodro do čvora Presvetog Trojstva*, svoj *Raj* završava mnogo svjetlije:

*U dubokoj i jasnoj mi suštini
višnjeg se svjetla kazaše tri krune
u boje tri i jednoj zapremnini;*

*I jedan s drugog kano s dúge dúga
odbijaše se, regbi, dok se treći
žaraše ognjem isto s oba druga.*

(str. 115-120; Preveo Mate Maras).

Tri kruga su kod Dantea tri božanske osobe: Otac, Sin i Duh Sveti. U tim trima osobama jedna narav vječno kruži od Oca k Sinu, od Oca i Sina k Duhu Svetomu. U tom božanskom Svjetlu sve najraznolikije stvari, razasute svemirom *u jednom su svesku uzorne cjeline*. Ljubav je ta što pokreće sunce i zvijezde.

U bujici života Presv. Trojstva je vrelo svega vidljivog i nevidljivog. U tu bujicu života mi smo ušli po sakramentu krštenja. Postajemo, uvjerava nas apostol Petar, *dionici božanske naravi* (2 Pt 1,4). Veće odlike stvoreno biće ne moće imati.

Čovjek koji vjerom otvori svoje srce Božjoj istini, pada pod slatku vlast Presv. Trojstva. I sve vrline, kojima može biti ukrašena jedna duša, dar su Očeva i Sinovljeva Duha. Posvećenje se, naime, pripisuje Duhu Svetomu, trećoj božanskoj osobi.

No, da Duh Sveti uzme u posjed duše krštenika, trebalo je da Krist prije podnese muku i smrt i da uziđe na nebo. Trebalo je da bude prije probodeno njegovo Presveto Srce (usp. Iv 7,39). To lijepo i duboko ističe i

enciklika Ivana Pavla II. "Gospodina i životvorca" (*Dominum et vivificantem* od 18.V.1986, br.11-14).

Duh Sveti se u Svetom pismu naziva "*Duhom Oca i Sina*". On je u nas izliven. On je Tješitelj, Zagovornik, Branitelj, Duh slobode, Pečat našega otkupljenja kojim smo označeni kao oni koje Bog prihvaća i koji Bogu pripadaju. Kršćani su *prvine otkupljenja, zalog*, u kojem nam je, recimo tako, već darovan početak vječne slave. Pomazanje Duha Svetoga nas jača, tješi i prosvjetljuje. Duh Sveti je taj, koji prebiva u našem tijelu kao u hramu (1 Kor 6,19). On nas posvećuje za Božje prebivalište. Duh Sveti od nas tvori svetište Crkve. To je Duh novoga stvorenja, po kojem Gospodin čini sve novo (Otk 21,5).

"*Duh Sveti puše gdje hoće*" kaže Isus (Iv 3,8). On nas ne pita, on nas susreće po svom nahodjenju. Poklanja nam darove kako mu se sviđi. Stoga moramo biti uvijek spremni i pokretljivi, dati se od njega uvijek voditi. Njegovi su darovi raznoliki i brojni. Mi mu ljudi ne možemo propisati recepte, nego pred njim stajati kao prazne posude koje žele biti ispunjene duhovnim blagom. O njegovu djelovanju naširoko piše Pavao u Prvoj poslanici Korinćanima, pogl.12. Čitava je zajednica bila zahvaćena Duhom do te mjere da je Pavao morao propisati pravila kojih će se vjernici držati.

Prema apostolu Pavlu, u istoj poslanici Duh Sveti neke vjernike potiče na djevičanstvo ili supruge sklanja na uzdržljivost. Duh je također počelo oprostjenja grijeha (Iv 20,22 sl). Gospodin je učenike snabdio Duhom da mogu opraštati grijeha. On je i Duh molitve: on se za nas zauzima "*neizrecivim uzdasima*" (Rim 8,26), budući da smo od njega posvećeni. On moli u nama, tako da naša molitva dobije na širini i božanskoj dubini.

Mi danas govorimo o trima dimenzijama u našem vidljivom svijetu: o duljini, širini i dubini. Albert Einstein govori i o četvrtoj dimenziji. Mi vjernici znamo za uskrsno-duhovsku dimenziju koja skriveno ispunja svemir i carstvo duše. To je sila uskrsnuća, uskrsno-duhovski život. Ta je sila nalik kvascu koji djeluje skriveno.

Kad je Isus bio položen u grob, u našu je zemlju bila položena klica uskrsnog života. Isus je kao čovjek spadao na ovu našu zemlju. Kad je uskrsnuo, njegov je uskrsli život nevidljivo prešao na čitavu zemlju. Jedna je sasvim nova dimenzija svojim sjajem obasjala čitavi svemir. Kad je

Marija Magdalena htjela Gospodinu pomazati noge dragocjenom pomašću, razbila se posuda od alabastra i miris je pomasti ispunio čitavu kuću (Iv 12,1-3).

U Djelima apostolskim čitamo kako je sila Duha Svetoga ispunila čitavu kuću u koju su se bili sabrali učenici. Crkveni Oci to tumače ovako: Kad je posuda Kristova života u njegovoj mucu bila razbijena, oslobođen je duh koji je ispunio čitavu kuću, tj. čitavi svemir. Na to smjera i treća euharistijska molitva u kojoj svećenik veli: *"Po tvome Sinu, Gospodinu našem Isusu Kristu, djelotvornom snagom Duha Svetoga (ti Bože) svemu daješ život i sve posvećuješ"* s uskrsno-duhovskim životom. Uskrs s Duhovima kao svojim završetkom je svemirski događaj.

To se u klici krije u svakom kršteniku. Uranjajući u Kristovu smrt i uskrsnuće krštenik zapravo uranja u jednu silnu pretvorbu. Pavao veli: *"Ako je tko u Kristu, on je novi stvor"* (Gal 6,15).

Preko krštenika ili jasnije preko nas kršćana trebalo bi da uskrsna dimenzija prosvjetljuje čitavo stvorenje. Uskrsna životna snaga, koju je proizvelo Kristovo uskrsnuće i silazak Duha Svetoga na dan Pedesetnice trebalo bi da po nama kršćanima kao po "kraljevskom, svećeničkom naraštaju" i kao po živim medijima bude nošena dalje dok se Krist jednom ne pojavi u slavi. Mi bismo morali razglašavati *"slavna djela onoga koji nas pozva iz tame u svoje divno svjetlo"* (1 Pt 2,9; usp. 1 Tim 8,18-24). Na ovoj pozadini razumijemo u svoj kršćanskoj dubini pjesnikovu riječ: *"Sve vidljivo je u nekom tajanstvenom stanju uzvišeno nevidljivo"* (Novalis). U svemu vidljivom čeka da se objavi nešto tajanstveno nevidljivo (usp. 2 Kor 4,18).

Za Mojsija je kazano da je on na svojoj životnoj stazi koračao kao onaj *"koji motri Nevidljivoga"* (Heb 11,27). Tako bi trebalo da i svaki kršćanin kroči svojim životnim putem kao onaj koji motri nevidljivu životnu snagu Duha Kristova koja sve prožimlje dok se on ne pojavi u slavi. Duh Pedesetnice otvara vrata svakog zatvaranja i straha; on kršćane, kao nekoć apostole, osposobljava da krenu u javni život te navješćuju i žive svjedočanstvo nade. Duh Sveti nam može nadahnuti jedan sasvim novi, razumljivi govor da odvažno zapodjenemo razgovor sa svijetom, da usred svijeta - unatoč svim trzavicama, nesporazumima i prijetnjama - zapjevamo novu pjesmu.

Za nas je vjernike djelovanje Duha Svetoga od bitnog značenja. Sv. Bazilije Veliki kaže: *"Duh Sveti je izvor posvećenja i razumsko svjetlo, što svakoj razumnoj moći pruža stanovitu jasnoću za pronalaženje istine. Po Duhu Svetom se uzdižu srca. On za ruku vodi slabe i onima koji napreduju daje savršenost. On obasjava one, koji su očišćeni od svake ljage i zajedništvom ih sa sobom čini duhovnima.*

Kao što prozirna i svijetla tjelesa, kad na njih padne zraka, i sama postaju izvor sjaja te iz sebe izaraju novi sjaj, tako i duhonosne duše, prosvijetljene Duhom, postaju duhovne i na druge zrače milost" (Duh Sveti, IX,22-23. Preveo M. Mandac, Makarska 1978, 82).

Cijenimo plodove Duha Svetoga, uči nas Sv. Pavao. To su: *"Ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vječnost, blagost, uzdržljivost."* I zaključuje: *"Ako živimo po Duhu, po Duhu se ravnajmo"* (Gal 5,22-25).

*Bez Duha Svetoga Bog je dalek,
Krist je lik prošlosti
Evandjelje je mrtvo slovo,
Crkva - puka organizacija,.*

*U Duhu: svemir je uzdignut
I vapi za rođenjem Kraljevstva,
Uskrsnuli Krist je prisutan,
Evandjelje je životna snaga,
(Patrijarh Atenagora)*

Molimo Duha Svetoga da nas oživi svojim duhom, da naše kameno srce pretvori u osjećajno srce, da nas posveti i pustinju naših duša pretvori u natopljene površine, isušenu zemlju naših duša preobrazi u izvor žive vode. Neka učini da i mi jednoga dana budemo odjeveni u bijelu haljinu besmrtnosti.

SVETKOVINA PRESVETOG TROJSTVA

Praizvor svih stvorenja

(Pnz 4,32-34. 39-40)

Vrhovnom su biću tokom vremena pridijevali razna imena. Semiti su ga nazivali *El*, Meksikanci *Teotl*, Latini *Deus*, Heleni/Grci *Zeus*. Naš hrvatski jezik za vrhovno biće ima riječ *Bog*, a znači Darivatelj (staroperzijski *baga*). Tu riječ uspoređuju sa staroindijskom riječju *bhaktam* a znači "udio, hrana". U grčkom jeziku *fagein* (bhag) znači "jesti, dobiti dio." Ta je riječ usko povezana sa slavenskim jezičnim pokladom: *bog-at* je onaj koji ima obilje udjela, *u-bog* je onaj koji nema udjela. Riječ *Bog* bi prema tome značila prije svega *Darivatelja hrane* (L. Grafenauer).

Danas neki riječ *Bog* pišu malim slovom. On za njih nije više "netko" nego "nešto". Nešto o čemu se dade raspravljati, nadasve u negativnom smislu. Po nekima, *Bog* uopće ne postoji.

No, dok oni tako vele, ni ne slute da pripomažu toj riječi *Bog* da nadživi. I nehotimično oni joj čine uslugu. Dok im ona smeta u njihovu naziranju na svijet, ona i dalje postoji. Netko je rekao da će jednom nestati ateizma a s njime ujedno i spomen na Boga (K. Marks). To bi moglo biti istina kad bi se budućnost mogla zamisliti bez pojma o najvišem biću i kad bi jednom zauvijek između vjernika i nevjernika nestao spor o tom pojmu koji će uvijek potresati čovjekovim bićem.

A zašto i kako? Čovjek bi i ubuduće razmišljao o svijetu kao cjelini i tražio njegov uzrok. Mučilo bi ga pitanje o patnji i o onom što slijedi nakon ovozemnog života.

Izraelski se narod može kao jedini podičiti što je u poklad dobio istinu o jednom Bogu koji je stvorio svijet. Taj Bog je izabrao izraelski narod kao svoju posebnu baštinu. Pokazao je svoju snagu i moć, još dok je taj narod nastajao. U prilog toga naroda Bog je često puta činio zahvate; često mu je puta govorio na usta izabраниh ljudi, prorokâ.

Pisac knjige Ponovljenog zakona biranim riječima podsjeća kako je Bog činio zahvate *jakom desnicom i ispruženom mišicom*. On je svoj narod najprije izveo iz egipatskog ropstva, na Sinaju mu dao zapovijedi i uputio ga u Obećanu zemlju. On se tada pokazao uistinu Gospodarom neba i zemlje.

Biblijski tekstovi o Bogu govore uzvišenim stilom. Bog nije isto što i ovaj vidljivi svijet ili neki elemenat svemira. Bog je sasvim drukčiji od ovoga svijeta i od smrtnih ljudi. On je jedini koji nužno postoji po svojoj naravi. On nadilazi svako naše poimanje. Od njega dolazi sav život, sva ljepota. Bog je iznad ovoga svijeta.

Bog koji se na Sinaju objavio izraelskom narodu usred grmljavine i ognja, ovijen veličanstvom, Bog koji je narodu saopćio svoj Zakon (Pnz 4,33), svojom se riječju i svojom pojavom razlikuje od poganskih proroštava (*oracula*), davanih pod stablima, uz vrela i velike kamenove. Božje su riječi bile ozbiljne upute za život. Na to podsjeća Mojsije u svom govoru: *Drži Gospodinove zakone i njegove zapovijedi koje ti dajem danas da bude dobro tebi i tvojoj djeci poslije tebe, da dugo poživiš na zemlji.* (Pnz 4,40).

Božja objava je nešto sasvim različito od one naravne spoznaje kojom spoznajemo Boga po njegovim tragovima u prirodi. Bog objavitelj je svom narodu iskazivao očinsku skrb, davao mu opomene, kažnjavao ga i ponovno mu se smilovao. Nastupao je kao Bog strogosti i ujedno kao Bog ljubavi. Izraelski je narod bio ponosan što samo on ima jednoga Boga.

Danas mi slavimo svetkovinu Presvetog Trojstva, tj. istinu o jednom Bogu u tri božanske osobe, istinu o Bogu Ocu, Sinu i Duhu Svetomu. Do ove se tajne nije bio kadar vinuti čovjek svojim umom, budući da ona nadvisuje svako ljudsko umovanje. Bog ima samo jednu narav, a opet su tri božanske osobe. No, iako istina o Presvetom Trojstvu nadvisuje naš razum, ona ipak nije protiv razuma.

Nizozemski slikar Quentin Massys (+1530.) prikazao je tri božanske osobe ovako: u sredini je lik Oca koji je prouzročitelj i iskonski temelj svega što postoji. U rukama drži križ s raspetim Kristom. Pokoravajući se Očevoj volji Isus je dragovoljno pošao u smrt te se poslije svoga uskrsnuća povratio Ocu. Kao znak Duha Svetoga naslikao je goluba u lebdećem stavu. Duh Sveti je veza ljubavi između Oca i Sina. Božansku ljubav on kani dijeliti dalje.

U određenom povijesnom času Bog je skinuo zastor sa svoje tajanstvenosti, objavio se ljudima. No, najvišu ljubav im je iskazao time što im je poslao svoga jedinorođenoga Sina da ih svojom mukom i smrću otkupi. Kao Božji poslanik Isus je rado govorio o svom nebeskom Ocu, o Očevoj strogosti no nadasve o njegovoj ljubavi. To je bila srž svega

Isusova naučavanja. Isus je bio vjerni tumač volje Očeve; on nam je pokazao kako ćemo se vladati na svome mučnom zemaljskom hodočašću. Naglašavao je da je Bog Otac Gospodar neba i zemlje, i da bez njegove volje ne slijeće ni vrabac s krova.

Isus je svojim primjerom i riječima upućivao na viši, nevidljivi svijet. Trajno je upozoravao ljude da svojim srcem ne prijanjaju isključivo uz zemaljske stvari.

Ako slušaš što govorim, veli Isus, upoznat ćeš da su vidljivo i nevidljivo jedno, vremenito i vječno, niže i više, život i smrt jedno s drugim povezani. *Ja idem Ocu*, veli Isus. Ja sam za sve vas put: tko bude išao tim putem, sigurno će prispjeti k Ocu. *Ja sam istina*. U njoj ćete upoznati stvarnost Boga i stvarnost ovoga svijeta. *Ja sam život*, tko ostane u meni shvatit će da je i sama smrt samo korak prema pravom životu. Primite k srcu ono što vam velim, idite po svem svijetu i svedočite što ste vidjeli i što ste čuli. Budite Božje zrcalo u kojem će se ljudi moći trajno ogledati.

Po Isusovim riječima, Duh je Sveti veliko obećanje Očevo. Duh će Sveti biti s nama na našoj životnoj stazi kao pratilac, kao pomoćnik i tješitelj. U Duhu Svetome Božja će vladavina neprekidno trajati na nebu i na zemlji.

Crkva je toga svjesna pa u himnu na današnju svetkovinu kliče:

*O Oče, vrelo milosti,
O Sine, Svjetlo Očevo,
O Duše, svezo ljubavi,
I poljupče obojice!*

*O Trojice preblazena,
Pražvora stvorenja svih,
Počelo svega stvorenog,
I bića sviju ljepoto!*

U istom duhu molili su u staro doba: *Slavimo te, nevidljivi Oče, djelitelju besmrtnosti; ti si vrelo života. Molimo te: Učini od nas žive ljude; daj nam Duha Svjetlosti. Neka iz nas govori Gospodin Isus i Duh Sveti; i neka te on po nama slavi!* (biskup Serapion).

U svjetlu bučnih reklama što udaraju u naše oči i u naše uši mi smo izloženi pogibli da zaboravimo Božji glas koji lagano odzvanja u dvorani naše duše. Bog nikada ne šuti; no, valja držati uho napeto. U molitvi mi razapinjemo antene koje hvataju Božje glasove. Gospodin Bog je uvijek na odašiljaču.

Završimo riječima kojima jedan moderni teolog završava svoju knjigu pod naslovom *Trojstvo kao povijest*: "Čovjek na zemlji i Božji narod nalaze se na putu prema domovini kod Trojstva (*patria trinitaria*). Ta je domovina najveći cilj koji pobija kratkovidnost svakoga zemaljskog posjedovanja i pozivlje na dragovoljno siromaštvo i neprekidnu novost srca i života;

Ona je povrh toga ta koja ljude podsjeća na njihovo stanje hodočasnika u ljubavi, koji su na putu a još ne u zavičaju; Ona ih potiče da budu vječni putnici za koje dan ne počinje tamo gdje završava drugi dan i koje nikakva zora ne nalazi tamo gdje ih je ostavio zapad; Ona je obzorje nade koje podržava iščekivanje i srce ispunja pouzdanjem i radošću; Ona je snaga i mjera ljubavi da sadašnje zalaganje bude u stanju organizirati nadu i da se dani hrane djelima pravednosti i ljubavi."

(B.FORTE, *Trinità come storia. Saggio sul Dio cristiano*, Cinisello Bolzano 1985, 210).